

Меркелова не долази као курир, а још мање као добра вила

Пише: Ђорђе Вукадиновић
среда, 08 јул 2015 17:41

„Ауторитарне тенденције српске власти пролазе испод радара Немачке или изазивају тек благе мајчинске реакције у смислу: но, но, није то баш лепо“, каже Ђорђе Вукадиновић у интервјуу за DW пред посету Ангеле Меркел Србији.

DW: Господине Вукадиновићу, недељама се српски политичари и чаршија питају доноси ли Ангела Меркел у Београд фамозни датум почетка преговора са Србијом о појединим поглављима, као да је немачка канцеларка некакав курир. Шта Ви мислите?

Ђорђе Вукадиновић: □ Глупо је представљати Ангелу Меркел као неког курира. Она је ипак довољно крупан политички фактор да не мора да преноси ничије поруке – ма колико иначе били сложени односи Берлина и Вашингтона. Сећање на њену претходну посету региону и онај легендарни сусрет са Борисом Тадићем додатно повећава напетост, очекивања, а вероватно и страховања неких делова српског политичког спектра. Меркелова сигурно не долази празних руку него са неким порукама, али је, као што рекох, не бих доживљавао ни као курира, а још мање као добру вилу која носи

дарове у виду датума почетка преговора или милијарди .инвестиција

Дакле, долази важан државник, представник вероватно најважније европске земље, у посету трусном подручју Балкана и једној амбивалентној власти у Београду. Та власт се из све снаге труди да демонстрира приврженост европским вредностима – у ствари европском путу, јер од вредности ту и нема бог зна шта – а посебно лојалност Немачкој и лично Ангели Меркел. Опет, та власт покушава да задржи макар вештачку везу са својим бирачким телом које је доста ненаклоњено Немачкој и европском путу, а покушава да одржи и традиционалне везе са Русијом до којих доста држи и целокупно бирачко тело. Та шизофрена позиција српских домаћина се рефлектује и у писању медија пред посету Меркелове.

Поменули сте сусрет Меркелове и Тадића 2011. Никада канцеларка није била тако видно бесна, као на конференцији за новинаре у Београду јер је Тадић одбио укидање паралелних структура на Косову. Долази ли сада Меркелова у госте бољем ђаку Вучићу?

Испредају се помало и урбане легенде о тој прошлој посети Меркелове. У великом делу српске политичке чаршије преовладава мишљење да је Борис Тадић, заправо, изгубио изборе након те посете, то јест да је тада прецртан од стране Берлина и других центара одлучивања у ЕУ. То је можда претерано тумачење, али у њему има зрно истине. Чињеница је да је Ангела Меркел била незадовољна тадашњим ставом Београда, дакле, својих пулена и миљеника из Демократске странке. Захтеви Немачке се могу различито спаковати, али се увек свODE на једно те исто – ако не баш признање, али прихватање независности Косова и неометање Приштине на путу као регионалним и међународним организацијама, што на крају баладе укључује и чланство у Уједињеним нацијама. Ту је и захтев за заокруживањем „територијалног интегритета и суверенитета“ Косова на читавој територији.

Са истим захтевима Меркелова долази и сада, с тим што се, пре свега, Вучић показао као добар ђак и заједно са Николићем и Дачићем сада спада у добре момке. Можда су бивши радикали, а садашњи напредњаци, управо научени лекцијом која је приређена Борису Тадићу, а и на сопственом примеру јер су годинама као најјача странка таворили дубоко у опозицији. Дакле напредњаци на челу са Вучићем су извукли поуке и сада као штребери покушавају да буду већи католици од папе, као што конвертити обично и раде. Они хоће да буду бољи европски ђаци од Тадића, Пајтића и осталих демократа.

Међутим, делује да је мало запело у преговорима са Косовом. Циници би рекли да се у Вучићевој реторици од „не дамо Косово“ стигло до „не дамо Газиводе“, али без обзира, напретка у преговорима нема, а баш су они услов за отварање преговора са ЕУ. Како коментаришете актуелни моменат?

Нема сумње да је Вучићу стало да се покаже као најбољи европски и немачки ђак. Манифестације његових покушаја су некада трагикомичне и контрапродуктивне. Међутим, постоји нешто у самој ствари што онемогућава београдске актере да до краја изађу у сусрет захтевима који долазе из Берлина, Брисела или Вашингтона. Структурално гледано, тешко је замислити прозападнију и еврофилнију политичку елиту од оне коју је нудила Демократска странка, па ипак ни Борис Тадић није могао, смео или хтео да до краја изађе у сусрет захтевима Ангеле Меркел, па је прошао како је прошао. Унапређени радикали са Александром Вучићем имају барем један проблем мање од Тадића – немају пред собом љуту патриотску и националистичку опозицију каква су они сами били Тадићу. Дакле сада нема фактора стотина хиљада људи који се ваљају улицама Београда и протестују против издаје Косова. Уз то су Вучић и Николић раскрстили са дводеценијском прошлoшћу препуном великих речи и заклетви о Великој Србији и Косову као срцу Србије.

Може бити да су те околности повећале аспирације Приштине или дела западних централа, а можда је реч о истим захтевима које ниједна елита у Београду није у стању да испуни. У Београду постоји и теорија, у коју се ја не бих кладио, наиме да Вучић само тактизира и купује време, да је он спреман да прихвати све што се од њега тражи, а да је заклинање у Газиводе само карикатурални остатак заклинања у Косово, или Карлобаг, Карловац, Огулин и Вировитицу. Дакле, можда је реч само о процесу анестезирања српског јавног мњења, али пре свега самих напредњачких бирача код којих реч Косово још увек значи више него што значи вођама СНС. Можда има од свега помало – да су захтеви неправедни и своде се само на испуњавање жеља Приштине, те је то онда горка пилула, жаба коју Вучић још не може да прогута, а можда има и његовог тактизирања.

Недавно сам о посети Ангеле Меркел причао и са демохришћанином Гунтером Крихбаумом. Питао сам га и о слободи медија у Србији на шта је он одговорио да

Србија, према Репортерима без граница, остварује напретке! То је мало нечувено нама који знамо боље. Да ли Вам делује да Вучићева власт ужива косовски бонус, то јест, да Брисел и Берлин жмуре када су у питању основна људска права и слобода мишљена у Србији?

Однос Берлина и Брисела према Београду је детерминисан понашањем Србије према Косову односно процесу имплементације косовске независности. Све остало је у трећем или петом плану, укључујући поменуте „европске вредности“, људска права, слободу говора, третман опозиције итд. Јер Вучићева влада не заслужује прелазну оцену ни по једном од тих критеријума, чак и када су они снижени, балкански. Довољно је погледати српске медије неколико дана, оно о чему пише или не пише штампа, да би се схватило како стоји ствар са слободом изражавања и демократијом у Србији. Но, то или пролази испод радара Запада, поготово Немачке, или изазива тек благе мајчинске реакције у смислу: но-но, није баш лепо, будите мање злочести према опозицији и критичарима.

То оставља горак укус у устима код оних вишедеценијских заговорника и приврженика европских вредности који се сада осећају превареним и изневереним. Многи моји пријатељи и познаници су сада много критичнији према ЕУ од мене, који сам увек био евроскептик. Али они су сада још скептичнији јер се осећају изданим. Веровали су да ЕУ није само конгломерат сила и великих политичких интереса, већ да је и заједница неких вредности који се сада више него очито и брутално крше у Србији. То није добро дугорочно за демократију, нити „европску ствар“ у Србији, али краткорочно одрађује посао, ако се та ствар своди само на примену косовске независности. Ако је само то критеријум, онда је ова влада заиста успешнија од свих претходних и будућих које могу да се замисле.

Меркелова обилази и Тирану и Сарајево. На Балкану се формира трансферзала корисних аутократа, или, како се то каже, демократора, од Вучића, Ђукановића, Груевског до ових у БиХ који не могу ни да се поброје. Ако погледамо шири план, то да Меркелова баш сада обилази регион када на свету има мали милион кризних жаришта – шта Вам то говори?

Меркелова долази да посети три балканске престонице које се налазе у сфери немачког утицаја и традиционално и актуелно. Она посећује земље које – што вољно, што мало мање вољно – желе под скуте Немачке и чија се руководства из различитих разлога такмиче у привржености доминантном курсу Брисела и Берлина. Наравно, у све три земље прилично је дискутабилно стање демократских права и вредности и ту се показује да Берлину и Западу, ако сте на линији њихових интереса, не смета превише

стање ствари у вези са демократијом. Као да им је важније да рецимо Црна Гора иде ка НАТО и истерује руски утицај него да се стварно брине како стоје људска права, слобода штампе или третман опозиције. То показује да постоје двоструки стандарди за разне географске зоне – политички, еколошки или социјални стандарди који важе у Немачкој, Француској и земљама Бенелукса очигледно не важе на Балкану па се овде гледа кроз прсте када се они крше.

У два одговора сте успут поменули Русију. Многи придају Балкану велики значај током украјинске кризе, помиње се да је то споредни фронт сукоба Запада и Русије. Да ли се посета Меркелове може читати и кроз те наочаре?

Мислим да је прича о јачању улоге Москве на Балкану плод двоструке пропаганде. С једне стране, је ту можда на делу велика жеља проруских елемената и снага посебно у Србији које желе да виде тај утицај, а са друге стране, опет, рекао бих, превелики страх прозападних центара моћи и њихових снага у Србији. Наравно да је Русија – са закашњењем – схватила значај тог балканског фронта у овом Хладном рату који се одвија пред нашим очима, али сада може мање да утиче на њега него што је могла пре пет, шест година – када то није чинила. Са друге стране Запад – који свакако није хомоген – схвата значај Балкана који се често доживљава као слепо црево Европе, али сматра да је ту ствар апсолвирана, Руси протерани, локални национализми пацификовани, и да су Срби – често третирано као реметилачки фактор – у великој мери политички, економски и психолошки сатерани у мишију рупу па нема више ко да прави проблем. И зато пренервозно реагују када виде да није сасвим тако.

Има, дакле, геополитичких игара и рачуница у којима Балкан и Србија постају важна иако споредна ратишта, или макар место где се опипавају мишићи и велики узајамно обарају руке. Мислим да такав поглед више важи за Американце, који су обновили геополитички интерес за Балкан, што се види из неколико изјава потпредседника Бајдена и других званичника. Што се тиче Немачке и ове посете Меркелове, рекао бих да је у питању симболичка демонстрација моћи у зони где се – без обзира на трауматична сећања у вези са немачким присуством – традиционално респектују немачки канцелар, немачка марка и немачка политика. За Берлин је то истовремено прилика да се и атлантским партнерима покаже немачка снага и утицај на Балкану, а и да се руски утицај, по могућству, држи што даље од тог региона.

*Филозоф и политички аналитичар Ђорђе Вукадиновић је оснивач и главни уредник часописа Нова српска политичка мисао.

Меркелова не долази као курир, а још мање као добра вила

Пише: Ђорђе Вукадиновић
среда, 08 јул 2015 17:41

(Дојче веле)